

Аннотация

Коломиец И. И. Стилистика текста: практическое измерение исследования.

Статья носит прикладной характер лингвостилистического исследования текста. В частности, предметом аналитического описания служит фрагмент художественной публицистики как синтезированной формы функционально-стилевых разновидностей литературного языка.

Ключевые слова: *стилистика текста, стилистический анализ, стилистические средства, стиль.*

Summary

Kolomiets I. I. Stylistics of the text: a practical dimension of research.

Article is applied nature linguostylistic study text. In particular, the subject of analytical description serves a piece of literary journalism as a synthetic form of functional and stylistic varieties of language.

Key words: *text style, stylistic analysis, stylistic means, style.*

УДК 81-13: 82-3

Костюк М. М.

*Київський національний
університет імені Тараса Шевченка*

ОСОБЛИВОСТІ РИТМІЧНОЇ СТРУКТУРИ ФРАНЦУЗЬКИХ ПОЕТИЧНИХ ТВОРІВ ХІХ СТОЛІТТЯ

Актуальність теми статті зумовлена тенденцією до поглибленого вивчення функціональних особливостей різних типів текстів. Метою статті є встановлення особливостей ритмічної структури французької поезії. Об'єктом статті є ритм як важливий засіб організації поезії, а її предметом – ознаки та функції ритму. Матеріалом статті слугували поетичні твори поетів ХІХ століття, зокрема С. Малларме, Ж. Мореаса, Сен-Поль Ру та інших.

Поняття просодії та ритму є ключовими поняттями при дослідженні як прози, так і поезії. Інформація, яку несе ритм, вказує на важливість тих чи інших ідей та почуттів, оформлює твір та сприяє сприйняттю. Ритм – закономірне чергування у часі подібних явищ, впорядкований рух, котрий у художній літературі набуває естетичного значення [2, с. 584]. Ритм може формуватися за рахунок довгих та коротких складів (античне віршування), і за рахунок їхньої кількості (силабіка), за рахунок принципу наголошеності та ненаголошеності (силабо-тоніка), за рахунок наголосів у вірші (тонічне віршування).

Ритм у поезії є не лише орнаментом для значення або його зовнішнім елементом. Він, так само, як, наприклад, метафора, є носієм значення. Тому поетична організація тексту є релевантною, оскільки вона робить більш чіткими думки і емоції автора [1, с. 293]. Ця риса властива як для віршів зі звичайною метрикою, так і для верлібрів та прози.

У всіх випадках віршовий ритм постає співвіднесенням віршів як співмірних відрізків, виникає завдяки їхньому динамічному сполученню [1, с. 293]. Ритм має виражальну, символічну та зображальну функції [1, с. 295]. Просодичними елементами, на які спирається ритм, є наголос, синтаксичні конструкції, кількість голосних, звуконаслідування та алітерація [1, с. 293].

Французькі поети кінця ХІХ століття акцентували увагу на створенні особливого ритму поезій. Для цього вони вживали стилістичні фігури, які забезпечують ефект музичності та базуються на фонологічних особливостях слова (фігури „звукової безперервності”). Уживання цих фігур полягає у використанні повторів, які в поетичному тексті сприймаються як звукові чи музичні об'єкти, що надають віршу загадкового і динамічного ритму [3, с. 22–23].

Слід додати, що для досягнення звукового ефекту поети враховували довготу слів. Довгі слова створювали тягучий та монотонний ритм вірша, що якнайкраще слугувало для передачі символів на позначення почуттів. Наведемо приклад з поезії С. Малларме, де довгота слів, підкреслена алітераціями на звук „m” та назалізованим голосним „a”, створює особливий ритм. До того ж, звук „m” навіває відчуття ніжності, але, водночас, і тривоги:

*De ce blanc flamboiement l'immuable accalmie
T'a fait dire, attristée, ô mes baisers peureux,
„Nous ne serons jamais une seule momie
Sous l'antique désert et les palmiers heureux !”* (S. Mallarmé. „Tristesse d'été”).

Іноді поети римують три слова, що створює неординарний ритм поезії, що робить більш чіткими думки та емоції автора:

*Les calcédoines, les rubis
Passementent ses longs habits
De moire antique et de tabis* (L. Tailhade. „Introït”).

Іноді незвичайний ритм створюється за допомогою повторів. Так, наприклад, в одному з віршів Сен-Поль-Ру шість разів зустрічаємо фразу „*Les coups de ciseaux gravissent l'air*” (S.-P. Roux. „Alouettes”), завдяки якій вимушено перериваються частини вірша та створюється незвичайний ритм поезії. Схожий приклад знаходимо в іншому вірші Сен-Поль Ру з промовистою назвою „*Aiguilles de cadran*”:

*Index et pouce dont le bras invisible
pousse sur une épaule de l'Eternel,
que signifie ce geste essentiel ?”* (S.-P. Roux. „Aiguilles de cadran”).

Крім того, змінюються лише прикметники *essentiel, cruel, solennel, paternel*. Завдяки синтаксичній формі „запитання – відповідь” створюється враження живого спілкування з годинником. Відчуття стуку годинника навіюється постійними асонансами на звуки „Ou”-„u”-„oi” та алітерацією на звук „l”:

*Que lourde la douleur dont ton âme est la proie !
que légère la joie dont ton coeur est la fleur !
Pourtant, tu dois passer le temps de cette abeille
à cette louve jusque'à ce que vide
soit ta vie comme une outre pressée longtemps par le soleil* [3, с. 22–23].

Цікавими є також випадки, коли поети виносять одне чи декілька слів в окремий рядок з метою створення неординарного ритму та збереження рими. Звернемося до конкретних поетичних прикладів:

*Aux terres désertes du bonheur, nous demeurons
[immobiles / les regards enfouis dans nos yeux : dans l'île* (G. Kahn. „Rien ne m'est plus...”).

Наведемо ще один приклад:

*Dans quelque appareil de cloisons peintes
auprès des coupes, et parée de violettes, diaprée
[d'hyacinthe – comme sa voix derrière le vitrail auré resplendit* (G. Kahn. „Dans quelque appareil...”).

У наведеному нижче прикладі квадратні дужки виконують синтаксичну роль вставного речення, такого, що розкриває думки поета:

*Je t'aime et je te hais, de vertige rempli,
[Destruction morale], inéluctable Oubli !* (S. Guaita. „l'Oubli”).

Важливою рисою творчості Вьєле-Гріффена є незвичайна мелодична ритмічна структура поезій. Наприклад рядки вірша „*Fleurs du chemin et chansons de la route*” збігаються з рухом думки, але не є підпорядкованими синтаксису чи традиційній кількості рядків, оскільки у вірші існують власні ритмічні розміри:

*Ne croyez pas, Pour ce qu'avril rit rose
Dans les vergers, Ou pâlit de l'excès voluptueux des fleurs –,
Que toutes choses / Sont nos gais cœurs,
Et qu'il n'est plus une soif à étancher.
Ne croyez pas, Glorieux des gloires automnales,
Ivres des vins jaillis que boit l'épi qu'on foule,
Qu'il n'est plus un faim que rien ne saoule :
Car Décembre est en marche dans la nuit pâle.*

Побудова вірша також впливає на ритм поезії. Так, наприклад, фігурний вірш Ж. Мореаса набуває прискореного ритму:

*Blanc satin neuf, œuf de couvée fraîche,
Neige qui ne fond,
Que vos tétins, l'un à l'autre revêche,
Si tant clairs ne sont* (J. Moréas. „Passe-temps”).

Крім того, ритм виконує дуже багато інших синтаксичних і стилістичних функцій, зокрема:

а) акцентування різних концептуальних аспектів висловлювання за допомогою уривчастого ритму (R. de Gourmont. „Simone”):

*Simone, la rivière chante un air ingénu,
Viens, nous irons parmi les joncs et la ciguë ;
Il est midi : les hommes ont quitté leur charrue,
Et moi, je verrai dans l'eau claire ton pied nu;*

б) прискорення або уповільнення ритму для реалізації образів та символів (G. Kahn. „Rien ne m'est plus... ”):

*Rien ne m'est plus que ta présence
et les courbes souveraines de ta face
et les portiques de ta voix ;
rien ne m'est plus que ton attente;*

в) скрупульозна робота над ритмом для створення мелодії (так званого – ритму пісні) (G. Kahn. „Toi qui m'as désappris...”):

*Toi qui m'as désappris la douleur sirène
qui chante à la rade la meilleure
je tresserai pour toi les âmes de mon âme,
Fleur de l'ardent épithalame
temple où j'aspirais du seuil de mes tentes
je te bercerais des légendes de l'attente;*

г) створення мелодійного ритму за допомогою повторів для актуалізації ключових концептів у поезії (F. Vielé-Griffin. „Parle-moi”):

*Donne-moi la brise en les feuilles rieuses,
Et le vent qui court en poussière aux chemins,
Et l'arôme sain des flores pieuses,
Tous les hiers et les demains.*

Отже, було встановлено, що ритмічна структура французької поезії кінця XIX століття виконує низку мовних функцій, зокрема є важливим засобом організації поезії, покращує сприйняття реципієнтом важливих образів і символів та реалізує провідні концепти.

Список використаної літератури

1. Арнольд И. В. Стилистика современного английского языка: Стилистика декодирования [учебное пособие] / И. В. Арнольд. – М. : Просвещение, 1990. – 303 с.
2. Літературознавчий словник-довідник / [за ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка]. – К.: Академія, 2006. – 752 с.
3. Fromilhague C. Les figures de style / C. Fromilhague. – P. : Nathan, 1995. – 128 p.
4. Jenny L. La fin de l'intériorité / Laurent Jenny. – P. : PUF, 2002. – 164 p.

Джерела ілюстративного матеріалу

5. La poésie symboliste / [J. Orizet]. – P. : France loisirs, 1992. – 288 p.

Анотація

Костюк М. М. Особливості ритмічної структури французьких поетичних творів XIX століття.

Стаття присвячена дослідженню особливостей ритмічних структур у французькій поезії XIX ст. У статті визначено основні диференційні ознаки ритму у поетичних творах. Проаналізовані основні функції ритму та інших інтонаційних засобів у французькій поезії.

Ключові слова: *просодія, ритм, пауза, інтонація.*

Аннотация

Костюк М. Н. Особенности ритмической структуры французских поэтических произведений XIX века.

Статья посвящена исследованию особенностей ритмических структур во французской поэзии XIX в. В статье определены основные характеристики в поэтических произведениях. Проанализированы основные функции ритма и других средств во французской поэзии.

Ключевые слова: *просодия, ритм, пауза, интонация.*

Summary

Kostyuk M. M. Feature's rhythmic structure of French poetic works of the nineteenth century.

The article focuses on the research of the peculiarities of rhythmic structures in the French poetry of XIX century. It determines some essential characteristics of the rhythm in the poetry. Important functions of rhythm and some other components are analyzed.

Key words: *prosody, rhythm, pause, intonation.*

УДК 811.16.2'373.2(477.43)

Коханська А. О.

Хмельницький національний університет

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНА ТИПОЛОГІЯ ЦЕНТРАЛЬНОПОДІЛЬСЬКИХ ГІДРОНІМІВ

Одним із головних критеріїв, за яким класифікують власні назви, є семантика твірних основ онімів. Така ознака лягла в основу типологій, створених ще у XIX – I пол. XX ст. (класифікації Ф. Міклошича, Ф. Палацького, А. М. Селіщева, В. Семенова-Тянь-Шанського, В. Ташицького та інших учених.

Традиційно у вітчизняній ономастиці оніми поділяють на „відапелятивні власні назви...”, утворені від загальних назв (апелятивів): *Ріка, Ярки, Горб, Загороди*” та „відономастичні...”, утворені від інших власних назв, наприклад, відантропонімічні (відособові) топоніми (в тому числі й гідроніми), відтопонімічні топоніми (в тому числі й гідроніми), відетнонімічні топоніми й антропоніми, відтопонімічні етноніми тощо: *Петрівка, Шевченкове, Івано-Франківськ, Меджибіж,*